

QUẢN LÝ NGÂN SÁCH NHÀ NƯỚC TẠI ỦY BAN NHÂN DÂN XÃ THANH HÓA, TỈNH TÂY NINH

State budget management at the People's Committee of Thanh Hoa commune, Tay Ninh province

Đỗ Kim Xuyên¹ và Đoàn Thị Hồng²

¹Học viên cao học Trường Đại học Kinh tế Công nghiệp Long An, Tây Ninh, Việt Nam

²Trường Đại học Kinh tế Công nghiệp Long An, Tây Ninh, Việt Nam

dokimxuyen0905@gmail.com

Tóm tắt — Công tác quản lý ngân sách Nhà nước tại Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa giai đoạn 2022-2024 còn một số vấn đề cần được hoàn thiện. Trên cơ sở số liệu thực tiễn, nghiên cứu phân tích tình hình thu – chi ngân sách, tác giả làm rõ kết quả đạt được như đảm bảo nguồn thu chủ yếu và thực hiện tương đối đầy đủ các nhiệm vụ chi. Tuy nhiên, vẫn tồn tại nhiều hạn chế như cơ cấu thu chưa bền vững, lập dự toán chưa sát, chi vượt thu kéo dài, hiệu quả sử dụng ngân sách thấp. Từ đó, tác giả đề xuất 5 nhóm giải pháp cụ thể và khả thi nhằm nâng cao hiệu quả quản lý ngân sách, góp phần hiện đại hóa tài chính công và phục vụ tốt hơn cho phát triển kinh tế – xã hội địa phương.

Abstract — There are still some issues that need to be improved in the management of the State budget at the People's Committee of Thanh Hoa commune in the period of 2022-2024. Based on practical data and analysis of the budget revenue and expenditure situation, the author clarifies the results achieved such as ensuring the main source of revenue and relatively fully implementing expenditure tasks. However, there are still many limitations such as unsustainable revenue structure, inaccurate budget estimates, prolonged overspending, and low budget efficiency. From there, the author proposes 5 groups of specific and feasible solutions to improve the effectiveness of budget management, contribute to modernizing public finance and better serve local socio-economic development.

Từ khóa — Ngân sách Nhà Nước (state budget), quản lý chi ngân sách (budget management).

1. Sự cần thiết

Ngân sách Nhà nước là công cụ quan trọng để Nhà nước thực hiện chức năng quản lý, điều tiết vĩ mô nền kinh tế và bảo đảm an sinh xã hội. Việc quản lý và sử dụng ngân sách Nhà nước hiệu quả góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế – xã hội, giữ vững ổn định chính trị và nâng cao đời sống nhân dân. Do đó, nâng cao hiệu quả quản lý ngân sách Nhà nước luôn là yêu cầu cấp thiết trong tiến trình hoàn thiện thể chế tài chính công tại Việt Nam [1-3].

Trong bối cảnh đó, công tác quản lý ngân sách Nhà nước ở cấp địa phương, đặc biệt là tại các đơn vị hành chính cơ sở, vẫn còn nhiều bất cập. Các quy định pháp lý còn thiếu tính đồng bộ; định mức phân bổ ngân sách chưa phù hợp với điều kiện phát triển kinh tế – xã hội tại địa phương; công tác kiểm tra, giám sát thu, chi ngân sách chưa thực sự chặt chẽ; năng lực đội ngũ cán bộ còn hạn chế; phân bổ vốn đầu tư công còn dàn trải, thiếu hiệu quả, dẫn đến lãng phí nguồn lực và nợ đọng xây dựng cơ bản. Những tồn tại này đang ảnh hưởng tiêu cực đến hiệu quả sử dụng

ngân sách Nhà nước và cản trở mục tiêu phát triển bền vững tại cơ sở.

Xã Thanh Hóa là địa phương thuộc vùng Đồng Tháp Mười, tỉnh Tây Ninh. Trong quá trình phát triển yêu cầu quản lý ngân sách Nhà nước tại đây ngày càng phức tạp, đòi hỏi sự đổi mới về phương pháp giúp nâng cao năng lực quản lý và sử dụng nguồn lực tài chính công.

Tác giả lựa chọn bài viết “Quản lý ngân sách Nhà nước tại Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa, tỉnh Tây Ninh” cho nghiên cứu tại cơ quan công tác.

2. Lý luận về ngân sách Nhà nước

2.1. Khái niệm

Ngân sách Nhà nước đóng vai trò là công cụ tài chính quan trọng trong hệ thống quản lý kinh tế vĩ mô, là nền tảng cho hoạt động điều hành kinh tế – xã hội của một quốc gia. Có nhiều khái niệm về ngân sách Nhà nước, tuy nhiên trong nghiên cứu này tác giả sử dụng khái niệm được thể hiện trong Luật Ngân sách Nhà nước số 83/2015/QH13 và được sửa đổi, bổ sung năm

<https://doi.org/10.63783/dla.2025.045>

Ngày nộp bài: 22/07/2025; Ngày nhận bản chỉnh sửa: 05/09/2025; Ngày duyệt đăng: 24/09/2025

2025. Theo quy định Luật Ngân sách Nhà nước được sửa đổi bổ sung (2025), ngân sách Nhà nước được định nghĩa là “toàn bộ các khoản thu, chi của Nhà nước được dự toán và thực hiện trong một khoảng thời gian nhất định do cơ quan Nhà nước có thẩm quyền quyết định để bảo đảm thực hiện các chức năng, nhiệm vụ của Nhà nước” [3-6].

2.2. Sự cần thiết phải tăng cường quản lý Ngân sách Nhà nước

Ngân sách Nhà nước (NSNN) là nền tảng tài chính chủ yếu để Nhà nước thực hiện các chức năng quan trọng như quản lý, điều tiết vĩ mô nền kinh tế, đảm bảo an sinh xã hội, duy trì quốc phòng và thực hiện các nhiệm vụ phát triển bền vững. Trong bối cảnh nền kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và quá trình hội nhập kinh tế quốc tế ngày càng sâu rộng, việc quản lý và sử dụng NSNN hiệu quả, công khai, minh bạch không chỉ là yêu cầu khách quan mà còn là một trong những yếu tố quyết định đến sự ổn định kinh tế vĩ mô, cải thiện môi trường đầu tư và nâng cao chất lượng cuộc sống của người dân [5-6].

Thực tiễn hiện nay cho thấy, công tác quản lý NSNN, đặc biệt là tại cấp địa phương, vẫn còn tồn tại nhiều bất cập. Hệ thống pháp luật về ngân sách vẫn chưa thực sự đồng bộ và còn chồng chéo; việc phân bổ ngân sách giữa các cấp chính quyền và giữa các lĩnh vực đôi khi chưa dựa trên nhu cầu thực tiễn; chất lượng lập và thực hiện dự toán còn hạn chế, thiếu sát với thực tế; hiệu quả sử dụng ngân sách chưa cao, tình trạng lãng phí, chi sai mục đích, chi vượt dự toán vẫn diễn ra. Bên cạnh đó, công tác kiểm tra, giám sát, thanh tra tài chính chưa thực sự chặt chẽ; năng lực đội ngũ cán bộ làm công tác tài chính kế toán ở cơ sở còn hạn chế; việc ứng dụng công nghệ thông tin trong quản lý ngân sách còn chưa đồng bộ và hiệu quả thấp [7-8].

Do vậy, việc tăng cường quản lý NSNN là hết sức cần thiết và mang tính cấp bách. Điều này không chỉ dừng lại ở việc hoàn thiện hệ thống thể chế tài chính công, đổi mới quy trình phân bổ và sử dụng ngân sách mà còn đòi hỏi việc nâng cao chất lượng nguồn nhân lực, đẩy mạnh ứng dụng công nghệ số trong quản lý ngân sách, tăng cường giám sát xã hội và phát huy vai trò của các cơ quan dân cử trong kiểm soát tài chính công. Đây chính là nền tảng để xây dựng một hệ thống quản lý ngân sách hiện đại, hiệu quả, phục vụ tốt cho mục tiêu phát triển kinh tế – xã hội bền vững và nâng cao chất lượng quản trị Nhà nước ở các cấp chính quyền [11, 14, 15].

Hầu hết các địa phương đều tăng cường thực hiện hoạt động ủy nhiệm thu, điều này vừa tăng thu được cho ngân sách về thuế, chống thất thu, đồng thời tăng cường trách nhiệm của các xã, phường trong hoạt động thu ngân sách. Coi việc thực hiện công khai tài chính ngân sách cấp xã là biện pháp để tăng cường giám sát của cán bộ, công chức và nhân dân trong việc quản lý sử dụng ngân sách ở địa phương, nâng cao hiệu quả sử dụng ngân sách. Đẩy mạnh thực hiện việc khoán biên chế và quỹ lương, coi đây là biện pháp để nâng cao hiệu quả hoạt động của bộ máy hành chính, tăng cường trách nhiệm của cán bộ công chức trong thực thi nhiệm vụ đồng thời tăng thu nhập cho cán bộ công chức [11].

2.3. Tổng quan các công trình nghiên cứu trước

Nghiên cứu của Nguyễn Văn Thông “Quản lý chi ngân sách Nhà nước của tỉnh Điện Biên”. Nghiên cứu đánh giá thực trạng công tác quản lý chi NSNN tại tỉnh Điện Biên giai đoạn 2016-2018, từ đó đề xuất một số giải pháp tăng cường công tác quản lý tại tỉnh trong thời gian tới giúp việc sử dụng nguồn NSNN hiệu quả và tiết kiệm hơn [16].

Nghiên cứu của Đỗ Văn Chúc, Trương Thu Hương “Tăng cường quản lý chi ngân sách Nhà nước trên địa bàn tỉnh Điện Biên”. Nghiên cứu đánh giá thực trạng công tác quản lý chi NSNN trên địa bàn tỉnh Điện Biên giai đoạn 2018-2020, từ đó đề xuất một số giải pháp nhằm tăng cường quản lý chi NSNN giúp việc sử dụng nguồn NSNN trên địa bàn tỉnh hiệu quả và tiết kiệm hơn [17].

Phạm Thị Thùy Trang (2014) nghiên cứu “Quản lý ngân sách Nhà nước của Ủy ban nhân dân thành phố Hạ Long”. Nghiên cứu đã chỉ rõ những tồn tại, bất cập trong quản lý nguồn thu từ thuế sử dụng đất, đồng thời chỉ ra những nguyên nhân bất cập đó.

3. Thực trạng quản lý ngân sách Nhà Nước tại Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa, tỉnh Tây Ninh

3.1. Thực trạng quản lý

Hoạt động lập dự toán thu ngân sách hàng năm của Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa được thực hiện theo quy trình chặt chẽ, phù hợp với quy định của Luật Ngân sách Nhà nước số 83/2015/QH13 và được sửa đổi, bổ sung năm 2025, cán bộ tài chính xã phối hợp với Chi Cục thuế khu vực hoặc đội thuế địa bàn tiến hành rà soát, đánh giá tình hình thu thực tế và dự kiến các nguồn thu phát sinh trong năm kế hoạch [5,6].

Hàng năm, Ủy ban nhân dân xã căn cứ vào quyết định giao dự toán của Ủy ban nhân dân tỉnh cùng với kế hoạch phát triển kinh tế – xã hội và kết quả thực hiện ngân sách các năm trước để xây dựng kế hoạch thu ngân sách năm tiếp theo [11, 15].

Khi được thông qua, Ủy ban nhân dân xã thực hiện báo cáo chính thức với Ủy ban nhân dân tỉnh và Sở Tài chính, đồng thời công khai dự toán ngân sách theo đúng quy định nhằm đảm bảo tính minh bạch và tạo điều kiện cho nhân dân theo dõi, giám sát. Việc lập dự toán thu ngân sách được thực hiện đúng theo mẫu biểu hướng dẫn, đảm bảo tổng hợp đầy đủ theo từng khoản thu, sắc thuế, thành phần kinh tế và các lĩnh vực thu ngân sách theo quy định pháp luật hiện hành.

3.2. Phân tích thực trạng

Trong giai đoạn 2022-2024, tình hình thu NSNN tại xã Thanh Hóa có xu hướng tăng trưởng tích cực, thể hiện qua mức tăng ổn định cả về giá trị tuyệt đối và tỷ lệ phần trăm. Cụ thể, tổng thu năm 2023 đạt 2.716 (triệu đồng), tăng 755 (triệu đồng) so với năm 2022 tương đương 38%; sang năm 2024, tổng thu tiếp tục tăng lên 3.833 (triệu đồng), tăng thêm 1.117 (triệu đồng) tương ứng 41% so với năm trước (Bảng 1).

Các khoản thu chủ yếu đều ghi nhận mức tăng khả quan, trong đó thu từ thuế giữ vai trò chủ lực với mức tăng lần lượt là 27% và 35% trong hai năm. Riêng thuế giá trị gia tăng (GTGT)

tăng từ 812 (triệu đồng) năm 2022 lên 1.165 (triệu đồng) năm 2024, phản ánh sự phục hồi sản xuất kinh doanh tại địa phương. Thuế thu nhập cá nhân tăng mạnh, đặc biệt trong năm 2024 với mức tăng 44% cho thấy mức thu nhập và số lượng người nộp thuế gia tăng.

Một số sắc thuế khác như thuế môn bài, thuế trước bạ cũng tăng trưởng đều đặn qua từng năm. Thuế phi nông nghiệp giảm 27% vào năm 2023 nhưng lại tăng đột biến 101% trong năm 2024 cho thấy sự biến động trong nguồn thu này do chính sách thu hoặc hoạt động quản lý thuế có sự điều chỉnh.

Bên cạnh đó, khoản thu từ phí, lệ phí và thu khác cũng có sự gia tăng đáng kể. Các khoản phí, lệ phí tăng 108% trong năm 2024, phản ánh nhu cầu sử dụng dịch vụ công tăng lên và nỗ lực cải cách thủ tục hành chính. Đặc biệt, thu khác tăng đột biến từ 49 (triệu đồng) năm 2022 lên 472 (triệu đồng) năm 2024 với mức tăng lần lượt là 502% và 60% chủ yếu đến từ các nguồn không thường xuyên như xử phạt hành chính, thu hồi nợ đọng hoặc thanh lý tài sản công.

So với dự toán thu, số liệu thực tế đạt được đều cao hơn hoặc tiệm cận với kế hoạch, cho thấy công tác lập dự toán khá sát thực tế và việc tổ chức thực hiện nhiệm vụ thu NSNN triển khai hiệu quả. Tuy nhiên, một số khoản thu có biến động bất thường, cần được theo dõi và kiểm soát để đảm bảo tính ổn định và bền vững của nguồn thu ngân sách trong những năm tiếp theo.

Bảng 1. Cơ cấu dự toán thu ngân sách Nhà nước

Chỉ tiêu	2022		2023		2024	
	Số tiền (triệu đồng)	Tỷ trọng (%)	Số tiền (triệu đồng)	Tỷ trọng (%)	Số tiền (triệu đồng)	Tỷ trọng (%)
1. Thuế	1.815	92,5	2.298	84,6	3.105	81
Thuế giá trị gia tăng	812	41,4	1.043	38,4	1.165	30,4
Thuế thu nhập cá nhân	385	19,6	512	18,9	735	19,2
Thuế môn bài	182	9,3	197	7,3	210	5,5
Thuế phi nông nghiệp	120	6,1	87	3,2	175	4,6
Thuế trước bạ	316	16,1	459	16,9	820	21,4
2. Phí, lệ phí	97	5	123	4,5	256	6,7
3. Thu khác	49	2,5	295	10,9	472	12,3
Dự toán thu	1.961	100	2.716	100	3.833	100

(Nguồn: Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa)

Tỷ trọng thu từ thuế trong tổng thu ngân sách có xu hướng giảm dần qua các năm, từ 92,5% năm 2022 xuống còn 84,6% năm 2023 và 81% năm 2024, dù về giá trị tuyệt đối vẫn liên tục tăng

từ 1.815 (triệu đồng) lên 3.105 (triệu đồng). Điều này cho thấy chính quyền địa phương đã từng bước mở rộng các nguồn thu ngoài thuế để nâng cao tính bền vững cho ngân sách.

Trong nhóm thuế, thuế GTGT luôn chiếm tỷ trọng cao nhất nhưng có xu hướng giảm mạnh về tỷ trọng từ 41,4% năm 2022 xuống 30,4% năm 2024. Sự sụt giảm tỷ trọng này có thể do cơ cấu kinh tế địa phương chuyển dịch hoặc do chính sách điều tiết thuế GTGT thay đổi. Ngược lại, thuế thu nhập cá nhân duy trì tỷ trọng ổn định quanh mức 18-19%, phản ánh thu nhập của người dân có xu hướng cải thiện đều qua các năm. Đáng chú ý, thuế trước bạ có xu hướng gia tăng tỷ trọng, từ 16,1% năm 2022 lên 21,4% năm 2024 cho thấy hoạt động mua bán tài sản đặc biệt là bất động sản đang sôi động hơn tại địa phương.

Các khoản thu ngoài thuế có sự cải thiện đáng kể cả về giá trị lẫn tỷ trọng. Phí, lệ phí tăng từ 5% năm 2022 lên 6,7% năm 2024 thể hiện sự mở rộng các dịch vụ hành chính công có thu. Đặc

biệt, khoản “thu khác” có mức tăng đáng kể về tỷ trọng, từ 2,5% năm 2022 lên đến 12,3% năm 2024. Sự tăng mạnh này cho thấy chính quyền đã khai thác tốt hơn các khoản thu không thường xuyên như xử phạt hành chính, thu thanh lý tài sản, thu hồi nợ đọng, góp phần tạo nguồn lực bổ sung cho ngân sách.

Cơ cấu dự toán thu ngân sách tại Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa đang có xu hướng chuyển dịch tích cực, giảm dần sự phụ thuộc vào các sắc thuế truyền thống và từng bước nâng cao tỷ trọng các khoản thu ngoài thuế. Điều này góp phần làm tăng tính ổn định và linh hoạt của nguồn thu ngân sách, tạo điều kiện thuận lợi cho công tác cân đối và phân bổ chi ngân sách trong bối cảnh yêu cầu chi cho phát triển kinh tế, xã hội ngày càng tăng cao.

Bảng 2. Thực hiện thu ngân sách Nhà nước

Chỉ tiêu	2022	2023	2024	2023/2022		2024/2023	
				±	Tỷ lệ (%)	±	Tỷ lệ (%)
Dự toán thu (triệu đồng)	1.970	2.660	3.790	690	35	1.130	42
Thực hiện thu (triệu đồng)	1.861	2.570	3.623	709	38	1.053	41
Chênh lệch thực hiện so với dự toán (triệu đồng)	-109	-90	-167	19	-17	-77	86
Tỷ trọng thực hiện/ dự toán (%)	-6	-3	-4				

(Nguồn: Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa)

Dự toán thu đều tăng: Năm 2023 tăng 690 (triệu đồng) tương ứng 35% so với năm 2022; năm 2024 tiếp tục tăng thêm 1.130 (triệu đồng) tăng 42% so với năm trước thể hiện kỳ vọng tăng thu ngân sách phù hợp với tình hình phát triển kinh tế – xã hội địa phương. Thực hiện thu đạt kết quả tích cực, lần lượt tăng 709 (triệu đồng) tương đương 38% và 1.053 (triệu đồng) tương ứng 41% qua hai năm kế tiếp, cho thấy công tác thu được triển khai quyết liệt, hiệu quả. Qua ba năm từ 2022-2024, số thu thực hiện vẫn chưa đạt so với

dự toán chênh lệch âm lần lượt là -109 (triệu đồng); -90 (triệu đồng) và -167 (triệu đồng). Tỷ lệ thực hiện thu trên dự toán thu dao động ở mức -6% đến -4% phản ánh thực trạng chưa khai thác hết tiềm năng nguồn thu hoặc do ảnh hưởng của các yếu tố khách quan như biến động thị trường, khó khăn sản xuất kinh doanh. Dù kết quả thực hiện tăng trưởng đều, địa phương vẫn cần tăng cường công tác quản lý thu, kiểm tra, chống thất thu và dự báo sát hơn để nâng cao độ chính xác trong công tác lập dự toán ngân sách (Bảng 2).

Bảng 3. Thực hiện dự toán chi ngân sách Nhà nước

Chỉ tiêu	2022	2023	2024	2023/2022		2024/2023	
				±	Tỷ lệ (%)	±	Tỷ lệ (%)
Dự toán chi (triệu đồng)	4.658	6.226	8.623	1.568	34	2,397	38
Thực hiện chi (triệu đồng)	4.412	6.042	8.210	1.630	37	2,168	36
Chênh lệch thực hiện so với dự toán (triệu đồng)	-246	-184	-413	62	-25	-229	124
Tỷ trọng thực hiện/dự toán (%)	-5	-3	-5				

(Nguồn: Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa)

Dự toán chi ngân sách xã Thanh Hóa tăng nhanh qua từng năm, phản ánh nhu cầu chi tiêu ngày càng mở rộng. Tuy nhiên, kết quả thực hiện chi vẫn chưa đạt so với dự toán, với tỷ lệ giải ngân thấp hơn từ 3% đến 5% qua các năm. Điều này cho thấy hiệu quả triển khai kế hoạch chi chưa thật sự tối ưu, có thể bị ảnh hưởng bởi tiến

độ thực hiện các chương trình, dự án hoặc vướng mắc trong thủ tục hành chính. Mặc dù mức chênh lệch không lớn, nhưng việc duy trì tình trạng không giải ngân hết dự toán cần được quan tâm, nhằm nâng cao hiệu quả sử dụng nguồn lực ngân sách và đảm bảo tính chủ động trong điều hành tài chính công tại địa phương (Bảng 3).

Bảng 4. Cân đối ngân sách Nhà nước

ĐVT: Triệu đồng

Năm	Thu (triệu đồng)	Chi (triệu đồng)	Chênh lệch (triệu đồng)	Nguồn cân đối
2022	1.961	4.658	-2.697	Ngân sách tỉnh cấp bổ sung
2023	2.716	6.226	-3.510	Ngân sách tỉnh cấp bổ sung
2024	3.833	8.623	-4.790	Ngân sách tỉnh cấp bổ sung

(Nguồn: Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa)

Qua bảng Bảng 4 ta thấy giai đoạn 2022-2024, thu ngân sách xã Thanh Hóa tăng đều nhưng vẫn thấp hơn nhiều so với chi, dẫn đến bội chi ngân sách kéo dài. Chênh lệch thu - chi ngày

càng lớn, buộc địa phương phải phụ thuộc vào ngân sách tỉnh bổ sung để đảm bảo cân đối và thực hiện các nhiệm vụ chi theo kế hoạch.

Bảng 5. Thực hiện cân đối Ngân sách Nhà nước

Năm	Thu (triệu đồng)	Chi (triệu đồng)	Chênh lệch (triệu đồng)
2022	1.850	4.412	-2.562
2023	2.690	6.042	-3.352
2024	3.790	8.210	-4.420

(Nguồn: Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa)

Qua Bảng 5 ta thấy giai đoạn 2022-2024, tổng thu ngân sách xã Thanh Hóa tăng đều qua từng năm, từ 1.850 (triệu đồng) lên 3.790 (triệu đồng). Tuy nhiên, chi ngân sách cũng tăng từ 4.412 (triệu đồng) lên 8.210 (triệu đồng) dẫn đến mức bội chi lớn và ngày càng gia tăng, lần lượt là -2.562 (triệu đồng), -3.352 (triệu đồng) và -4.420 (triệu đồng).

Thực trạng này phản ánh sự mất cân đối ngân sách kéo dài, cho thấy nguồn thu tại chỗ chưa đủ đáp ứng nhu cầu chi tiêu công và thị trấn vẫn phụ thuộc đáng kể vào ngân sách cấp trên để bảo đảm thực hiện đầy đủ các nhiệm vụ phát triển kinh tế xã hội, quốc phòng an ninh trên địa bàn.

4. Đánh giá về thực trạng quản lý ngân sách Nhà nước tại Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa, tỉnh Tây Ninh

4.1. Những kết quả đạt được

Thứ nhất, thu ngân sách Nhà nước tăng trưởng ổn định và bền vững qua các năm. Tổng thu ngân sách thực hiện của xã Thanh Hóa năm

2022 đạt 1.850 (triệu đồng), năm 2023 là 2.690 (triệu đồng) và năm 2024 đạt 3.790 (triệu đồng). Mức tăng trưởng lần lượt là 43% và 42% giữa các năm, cho thấy sự nỗ lực lớn trong việc mở rộng cơ sở thu và cải thiện nguồn lực tài chính địa phương.

Thứ hai, chi ngân sách đáp ứng đầy đủ hơn cho các nhu cầu phát triển kinh tế – xã hội.

Thứ ba, tỷ lệ chi ngân sách so với thu có xu hướng giảm, cải thiện cân đối tài khóa. Tỷ lệ chi lớn hơn thu giảm từ mức 143% năm 2022 xuống còn 124% năm 2024 cho thấy chính quyền xã đã có bước điều chỉnh hợp lý chi tiêu công, đồng thời nỗ lực kiểm soát chặt chẽ bội chi ngân sách.

Thứ tư, công tác lập và thực hiện dự toán ngày càng sát thực tế, minh bạch hơn. Qua các năm, tỷ lệ thực hiện thu và chi đều tiếp cận gần với dự toán, thể hiện khả năng dự báo và phân bổ nguồn lực ngày càng hợp lý.

Thứ năm, góp phần tích cực vào việc hoàn thành các chỉ tiêu kinh tế, xã hội tại địa phương.

4.2. Những mặt tồn tại, hạn chế

Lập và thực hiện dự toán chưa sát thực tế về lập dự toán thu, chi ngân sách hầu hết các năm đều ghi nhận chênh lệch lớn giữa số liệu dự toán và số thực hiện:

Mức bội chi ngân sách lớn, phụ thuộc cao vào ngân sách cấp trên dù tỷ lệ chi so với thu có xu hướng giảm từ 143% năm 2022 xuống 124% năm 2024 nhưng mức chi vượt thu tuyệt đối lại ngày càng tăng.

Cơ cấu chi chưa hợp lý, hiệu quả sử dụng ngân sách còn thấp. Phân tích kết quả chi tiêu cho thấy, nhiều khoản chi được phân bổ nhưng không được sử dụng đúng kế hoạch, thậm chí không có phát sinh thực tế.

Quản lý ngân sách còn thủ công, thiếu minh bạch một hạn chế rõ ràng tại cấp thị trấn là việc quản lý ngân sách còn dựa trên quy trình thủ công, sử dụng hồ sơ giấy, thiếu hệ thống phần mềm đồng bộ.

Hạn chế về đội ngũ cán bộ làm công việc tài chính, kế toán tại Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa hiện nay còn mỏng và chủ yếu là cán bộ kiêm nhiệm. Nhiều cán bộ chưa qua đào tạo chuyên sâu về quản lý ngân sách Nhà nước, thiếu kỹ năng phân tích tài chính – lập dự toán có cơ sở khoa học. Việc tiếp cận và vận hành các phần mềm hiện đại phục vụ công tác tài chính – ngân sách còn lúng túng, ảnh hưởng đến độ chính xác và tiến độ lập, phân bổ, quyết toán ngân sách. Ngoài ra, việc công khai thu chi ngân sách còn yếu, nhiều nội dung công khai còn hình thức, khó tiếp cận đối với người dân.

5. Một số giải pháp

5.1. Định hướng phát triển

Tập trung tăng cường thu ngân sách địa phương theo hướng ổn định và bền vững. Xã Thanh Hóa cần đẩy mạnh khai thác các nguồn thu truyền thống như thuế giá trị gia tăng, thuế thu nhập cá nhân, thuế sử dụng đất phi nông nghiệp, lệ phí trước bạ đồng thời tích cực rà soát các hộ kinh doanh cá thể, doanh nghiệp nhỏ và các nguồn thu còn tiềm ẩn nhằm hạn chế thất thu ngân sách.

5.2. Tăng cường quản lý thu ngân sách

Rà soát và khai thác hiệu quả các nguồn thu, xác định và quản lý chặt chẽ các nguồn thu từ thuế, phí, lệ phí và các khoản thu từ đất như đấu giá quyền sử dụng đất tại địa bàn xã. Đảm bảo thu đúng, thu đủ và nộp kịp thời vào ngân sách Nhà nước.

Tăng cường kiểm tra các hoạt động kinh doanh, thương mại, dịch vụ, đặc biệt là các cơ sở kinh doanh nhỏ lẻ để tránh thất thu thuế, cụ thể là giám sát các hộ kinh doanh tại chợ Tuyên Nhơn và các cơ sở thương mại trên địa bàn.

Đẩy mạnh chuyển đổi số trong quản lý thuế, triển khai hóa đơn điện tử khởi tạo từ máy tính tiền cho các cơ sở kinh doanh như cửa hàng bán lẻ, dịch vụ ăn uống và các cơ sở thương mại tại xã Thanh Hóa. Ứng dụng công nghệ thông tin để quản lý hồ sơ khai thuế, phát hiện các tổ chức, cá nhân có rủi ro cao về thuế để xử lý kịp thời.

Tăng cường thu nợ thuế, thành lập tổ công tác chuyên trách để rà soát, đôn đốc và cưỡng chế đảm bảo tỷ lệ nợ thuế dưới 5% tổng thu ngân sách. Tổ chức các buổi đối thoại với người nộp thuế để giải đáp thắc mắc, khuyến khích thanh toán không dùng tiền mặt và sử dụng hóa đơn hợp pháp.

5.3. Quản lý chi ngân sách hiệu quả

Lập kế hoạch chi ngân sách minh bạch, xây dựng dự toán thu chi ngân sách hàng năm, trình Hội đồng nhân dân thị trấn thông qua và báo cáo Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa phê duyệt. Đảm bảo dự toán chi phù hợp với nguồn thu và các ưu tiên phát triển kinh tế xã hội. Ưu tiên phân bổ ngân sách cho các công trình trọng điểm giao thông đường Lê Duẩn, đường Hùng Vương, giáo dục, y tế và phát triển hạ tầng đô thị, hướng đến mục tiêu đạt chuẩn đô thị vào năm 2030.

Kiểm soát chặt chẽ chi tiêu, thực hiện kiểm tra, giám sát định kỳ các khoản chi để tránh thất thoát, đặc biệt trong các dự án đầu tư xây dựng, đảm bảo chi phí bồi thường giải phóng mặt bằng không vượt dự toán bất hợp lý, tránh tình trạng thất thoát ngân sách như đã xảy ra trong giai đoạn 2020-2024. Tăng cường giám sát các gói thầu xây dựng để đảm bảo minh bạch, hồ sơ đầy đủ và tuân thủ tiêu chuẩn.

5.4. Huy động nguồn lực và đầu tư phát triển

Huy động vốn đầu tư đa dạng kêu gọi doanh nghiệp, tổ chức kinh tế – xã hội và người dân tham gia đầu tư vào hạ tầng kinh tế xã hội, giao thông, giáo dục, y tế thông qua các hình thức hợp tác công tư. Tận dụng nguồn vốn từ tỉnh và trung ương đồng thời ưu tiên phân bổ vốn đầu tư hàng năm cho các công trình trọng điểm của xã.

Tăng cường đấu giá đất công, nâng cao hiệu quả hoạt động tạo quỹ đất và đấu giá quyền sử dụng đất, đảm bảo tuân thủ quy định pháp luật và tránh sai phạm, thanh lý đất công không còn nhu

cầu sử dụng để bổ sung nguồn vốn đầu tư.

5.5. Đào tạo và nâng cao năng lực cán bộ

Tập huấn chuyên môn, tổ chức các khóa tập huấn về quản lý tài chính, ngân sách và ứng dụng công nghệ thông tin cho đội ngũ cán bộ Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa. Học hỏi kinh nghiệm từ các địa phương tiên phong trong việc áp dụng hóa đơn điện tử và chuyển đổi số.

Rà soát và tinh giản biên chế, đảm bảo đội ngũ cán bộ đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ, với mục tiêu bình quân 32 biên chế nhân sự tại xã theo quy định. Tăng cường tự chủ cho các đơn vị sự nghiệp công lập để giảm áp lực lên ngân sách.

5.6. Đẩy mạnh chuyển đổi số và ứng dụng công nghệ

Ứng dụng công nghệ thông tin, triển khai phần mềm quản lý ngân sách để theo dõi, báo cáo và phân tích dữ liệu thu chi theo thời gian thực. Sử dụng hệ thống đấu thầu trực tuyến để quản lý thông tin đấu thầu, đảm bảo minh bạch và hiệu quả trong các dự án đầu tư công.

Tăng cường tuyên truyền sử dụng cổng thông tin điện tử của Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa và các kênh truyền thông địa phương để tuyên truyền về chính sách thuế, khuyến khích người dân và doanh nghiệp nộp thuế đúng hạn.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Bộ Tài chính, *Thông tư số 328/2016/TT-BTC ngày 26/12/2016 của Bộ Tài chính hướng dẫn thu và quản lý các khoản thu Ngân sách Nhà nước qua Kho bạc Nhà nước*, 2016.
- [2] Chính phủ, *Nghị định số 52/2024/NĐ-CP về thanh toán không dùng tiền mặt*, 2024. [Online]. Available: <https://thuvienphapluat.vn>
- [3] Bộ Tài chính, *Thông tư số 164/2011/TT-BTC ngày 17/11/2011 quy định quản lý thu chi bằng tiền mặt qua hệ thống Kho bạc Nhà nước*, 2011.
- [4] Bộ Tài chính, *Thông tư số 161/2012/TT-BTC ngày 02 tháng 10 năm 2012 quy định chế độ, kiểm soát, thanh toán các khoản chi ngân sách Nhà nước qua Kho bạc Nhà nước*, 2012.
- [5] Quốc hội, *Luật Ngân sách Nhà nước số 83/2015/QH13*, 2015.
- [6] Quốc hội, *Luật Ngân sách Nhà nước số 89/2025/QH15*, 2025.
- [7] Thủ tướng Chính phủ, *Quyết định số 26/2015/QĐ-TTg ngày 8 tháng 7 năm 2015 Quy định chức năng, nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Kho bạc Nhà nước trực thuộc Bộ Tài chính*, 2015.
- [8] H. T. Diệp, “*Quản lý thu ngân sách nhà nước trên địa bàn quận Tân Bình Thành Phố Hồ Chí Minh*”, Luận văn thạc sĩ Quản lý công, Học Viện Hành chính Quốc gia, 2019.
- [9] L. X. Đạt, “*Quản lý ngân sách Nhà nước các xã biên giới của huyện Châu Thành, tỉnh Tây Ninh*”, Luận văn thạc sĩ Kinh tế, Học Viện Hành chính Quốc gia, 2019.
- [10] T. T. Hoàng, “*Quản lý thu, chi ngân sách của Trung tâm Kỹ thuật tài nguyên và Môi trường tỉnh Tuyên Quang*”, Luận văn thạc sĩ kinh tế, Trường Đại học Thương mại, 2021.
- [11] Hội đồng nhân dân xã Thanh Hóa, *Nghị quyết Hội đồng nhân dân xã Thanh Hóa các năm 2022, 2023 và 2024*, 2025.
- [12] Đ. T. Hồng, *Tài liệu giảng dạy môn tài chính tiền tệ - Trường Đại học Kinh Tế Công Nghiệp Long An*, 2023.
- [13] T. T. Kỳ, *Tài liệu giảng dạy môn Tài chính công - Trường Đại học Kinh Tế Công Nghiệp Long An*, 2023.
- [14] Kho bạc Nhà nước, *Quyết định số 695/QĐ-KBNN, ngày 16 tháng 7 năm 2015, quy định nhiệm vụ, quyền hạn và cơ cấu tổ chức của Kho bạc Nhà nước ở huyện, quận, thị xã, thành phố trực thuộc tỉnh*, 2015.
- [15] Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa, *Báo cáo kết quả thực hiện thu, chi ngân sách Nhà nước của Ủy ban nhân dân xã Thanh Hóa năm 2022, 2023 và 2024*, 2025.
- [16] N. V. Thông, “*Quản lý chi ngân sách Nhà nước của tỉnh Điện Biên*”, *Tạp chí Công thương*, 2021.
- [17] Đ. V. Chúc, T. T. Hương, “*Tăng cường quản lý chi ngân sách Nhà nước trên địa bàn tỉnh Điện Biên*”, *Tạp chí Kinh tế – Tài chính*, 2021.